మనీషి

– పి.చంద్రశేఖర ఆజాద్

(1991 ఏప్రిల్ నెల చతుర నుంచి రచయిత ప్రత్యేక అనుమతితో పునర్ముద్రణ)

(గత సంచిక తరువాయి)

"అలానే చేద్దాం"

"కూర్చోబెడితే ఎలా ఉంటుంది?"

"చూద్దాం. కూర్చోబెడితే కొంచెం స్పేస్ వస్తుంది"

"వద్దులే నేను వెనక కూర్చుంటాను. స్వప్నా సులోచనా ముందు కూర్చుంటారు" అన్నాడు రావ్.

"సరే ముందు కాఫీ తాగాక పని మొదలు పెడదాం" అన్నాడు గంగాధర్.

"నువ్వు తాగు"

"నేను కాదు. అందరం తాగుతున్నాం" అన్నాడు గంగాధర్.

ఎవరూ మాట్లాడలేదు.

సులోచన అందరికీ కాఫీ కప్పులు అందించింది.

"ఇంక మొదలుపెడదాం" అన్నాడు గంగాధర్.

"గంగాధర్ ఒన్‌మినిట్" అంటూ పక్కకు తీసుకువెళ్ళాడు రావ్.

"ఏమిటి?" అన్నాడు అర్థంకాక.

"నీ కారులో డేడ్‌బాడీని..." అంటూ ఆగిపోయాడు.

"డెడ్‌బాడీని... ఏమిటో చెప్పు" అన్నాడు.

"అదే కారులో డెడ్‌బాడీని అందరూ తీసుకు వెళ్ళరు"

"ఏంటీ రావ్.. అంత సిల్లీగా మాట్లాడతావ్. అది డేడ్‌బాడీ మాత్రమేనా? ఆయన మహానుభావుడు. అంతకుమించి మనిషి"

"నువ్వు ఇష్టపడి కొనుక్కున్న కారు"

"అయితే శాశ్వతంగా ఉంటుందా? నో..."

'"అది కాదు సెంటిమెంట్..."

"వాట్ రావ్. సెంటిమెంట్ అంటే అదా? ఇందాక ఫోన్‌లో నిన్ను సెంటిమెంటల్‌గా ఆలోచిస్తున్నావా అన్నందుకు నేనెంతగా బాధపడ్డానో తెలుసా? అసలు ఈ రోజు ఈ పరిస్థితికి కారణం ఏమిటి? సెంటిమెంట్ లేకపోవటమేగా? మీ డాడీది సెంటిమెంట్. గొప్ప సెంటిమెంట్. ఆయన తన ఊరిని ప్రేమించాడు. తన ఊరులో కాకుండా ఇంకెక్కడన్నా చచ్చిపోతానేమో అని విలవిలలాడిపోయాడు. ఆయనంత బాధపడాల్సిన అవసరం ఏమిటి? తను విదేశాలు కాదుగా వచ్చింది. హైదరాబాద్ వచ్చాడు. అందులోనూ మన రాజధాని నగరం వచ్చాడు.

వచ్చి నేను మా ఊరే వెళ్ళాలంటే అర్ధం ఏమిటి? బ్యాడ్ సెంటిమెంటనేకదా? విశాల హృదయంలేనట్లే కదా. ఓరకంగా ఆలోచిస్తే అది నిజమే. కానీ తను పుట్టి పెరిగిన ఊరుని గౌరవించలేనివాడు, ప్రేమించనివాడు, కన్నతల్లిని గౌరవించలేనివాడు విశాల ప్రపంచాన్ని మాత్రం ఏం గౌరవిస్తాడు? ముందా బ్యాడ్ థింకింగ్‌లోకి వెళ్ళాలంటే మొదటి మెట్టు ఇది. నా కారు విషయం అంటావా? అదే అంతే జీవమున్నయ్యే అందులో ఉండాలంటే ఎలా రాత్రిపూట కారు కిందపడి ఏమేం చస్తున్నాయో మనం ఆలోచిస్తున్నామా?"

"అదికాదు. గంగాధర్ స్నేహం వేరు. నా తండ్రి అయినంత మాత్రాన నేను బలవంతం చేయకూడదు కదా"

"అసలు మాకు అలాంటి ఆలోచన రాలా. ముందు ఆయన్ని ఆ ఊరు ఎలా చేర్చాలా అనేది ఆలోచించాం. ఆయనకి మనమేం చేసినా తెలియదు. మీ అమ్మగారు బాధపడినా చేయగలిగింది లేదు. అలా అని చెప్పి మనం ఊరుకుంటున్నామా మనిషి ఉన్నా లేకపోయినా అతనితో అవసరం ఉన్నా లేకపోయినా గౌరవించగలిగినాడు మనిషవుతాడు. అంతేగాని స్నేహంలో కూడా వ్యాపారం చూసేవాడూ... ముందొకమాటా.. వెనకోమాట చెప్పేవాడు స్నేహితుడు కూడా కాదు. అలాంటివాళ్ళు ముందు వాళ్ళని మోసం చేసుకుంటారు. నేను నన్ను నేను మోసం చేసుకునేవాడ్ని కాదు. నా కిష్టం లేకపోతే ఇంతదూరం రాను."

"థాంక్యూ ... గంగాధర్ థాంక్యూ" అన్నాడు రావ్.

"ఇట్సాల్‌రైట్ ఇప్పటికే ఆలస్యం అయింది. కమాన్" అన్నాడు.

నలుగురూ పట్టి అత్యంత జాగ్రత్తగా కారు వెనకసీట్లోకి చేర్చారు శవాన్ని.

"ఓపని అయింది కమాన్ త్వరగా రండి" అన్నాడు.

సులోచన పనివారి చేతిలో డబ్బులుంచి ఏదో చెప్పి వచ్చింది.

సులోచన వెనక్కి వస్తానంది. కాదనలేకపోయాడు రావ్.

సర్దుకుని కూర్చున్నారు.

కన్నీళ్ళతో వీడ్కోలు చెప్పారు పనిమనుషులు.

మహాప్రస్థానం ఆరంభమైంది.

కారును ఏకాగ్రతతో నడుపుతున్నాడు గంగాధర్.

అలవాటైన దారి. ఎప్పుడూ రోడ్లనిండా జనం ఓ బారులో అందరూ వేగంగా పయనిస్తుంటారు. మనుషులూ అంతే, కార్లూ అంతే. అలా ఆ ప్రవాహం నిరంతరం సాగుతూనే వుంటుంది. ఏ నడిరేతిరి అనంతరమో కొన్ని రాస్తాలు మాత్రం మౌనంగా ఉంటాయి. అప్పుడు కూడా ఏదో ఒక వాహనం పరుగులు తీస్తూనే వుంటుంది. రోడ్లన్నీ విశ్రాంతి తీసుకుంటాయి. మరలా తెల్లవారబోతుంది. తిరిగి తను ప్రయాణానికి అనువుగా నిలబడాలి. తన మీదుగా సంస్కృతి ప్రవహిస్తుంటుంది. ఎవరెవరో నడిచివెళ్తున్నారు. ఏ గుడ్డివారో తడుముకుంటూ.

ఆ వేగంలో ఎవరో ఒకర్ని బలంగా ఢీకొంటారు. ఒక్కసారిగా శబ్దం.. పెద్దగా ఆర్తనాదం రోడ్డంతా విసిరివేయబడ్డ అద్దం ముక్కలు.. పారే రక్తం కాల్వలు. జనమంతా ఓ క్షణం అటు చూస్తారు. కొందరు మాత్రం ఓ క్షణం అటు చూస్తారు. కొందరు మాత్రం దగ్గరకొస్తారు. మరికొందరు తొలిగిపోతుంటారు. కొద్ది క్షణాలు కొద్ది గంటలు అంతే. ఆ తర్వాత అక్కడేం జరిగిందో ఎవరికీ తెలియదు. తిరిగి మనుషులంతా పరుగులు తీస్తుంటారు.

ఏ సాయంకాలంలోనే కొంతమందికి తీరిక లభిస్తుంది. తీరిక చేసుకుంటారు. వారి మనసులు బహుశా ఆహ్లాదాన్ని కోరుకుంటాయి. అప్పటివరకూ గుర్తించని అందాలకోసం వెతుక్కుంటారు.

అందరూ నగరాలకు బతకటం కోసం వచ్చినవారే. వచ్చాక రకరకాల స్పందనలు కలిగిస్తుంది నగరం. తను ఏదో కొత్తది నేర్చుకుంటాడు. నగరం ఓనిధి. తవ్వుకోవటం చేతనవ్వాలి. అది బహిరంగంగానే చేయవచ్చు అయినా కొందరు ఆగిపోతారు. వారంతా చీకటికోసం వేచివుంటారు. అలా నిరంతరం ఏదో మూల చీకటి బలవంతంగా సృష్టించబడుతుంటుంది. ఆ చీకట్లో మనుషుల కళ్ళు మెరుస్తుంటాయి.

వారి కళ్లల్లో లోహపు తళతళలు.. వారి కళ్ళచుట్టూ కరెన్సీ మిలమిలలు. నగరమంటే డబ్బు. నగరమంటే భీభత్సం. నగరమంటే కొందరికి తరిగిపోని నిధి..

అయినా సరే దూరం నుండి చూస్తుంటే నగరం వెదజల్లే మంటలు కనిపించవు. అవన్నీ కాంతులుగా అవన్నీ స్వర్గపు ద్వారాలుగా అనిపిస్తాయి. ప్రజలంతా ప్రవాహాలు ప్రవాహాలుగా నగరాల్లోకి చొచ్చుకుపోతుంటారు. ఆ ద్వారాలు మూసుకుపోతాయి. లోపల ఏం జరుగుతుందో తెలియదు. తెలిసినా చాలా స్వల్పం..

ఒక్కోసారి నగరపు తలుపులు భళ్ళున తెరుచుకుంటాయి. కొద్దిమంది కిందపడ్డ గాజుముక్కలా చెల్లా చెదురవుతారు. దూరం నుండి చూసేవారికి ఈ సూక్ష్మ దృశ్యం కనిపించదు.

వారికి ప్రవాహాలే కనిపిస్తుంటాయి.

కూలిపోతున్నవేవీ కనిపించవు.

లోహాలు పిలుస్తుంటాయి. వస్తువులు పిలుస్తుంటాయి.

నగరాలే గొంతెత్తి పిలుస్తుంటాయి.

లోహపు గుట్టలు తవ్వుకున్న ప్రతివాడూ నగరం తనదే అనుకుంటాడు. నగరం తన పాదాక్రాంతం కావాలనుకుంటాడు.

నగరాలు మాట్లాడవు.

మనుషులే మాట్లాడతారు.

మనుషులే నవ్వుతారు. ఏడుస్తారు. శ్రమిస్తారు.

అందుకే నగరం తన స్వంతం అనుకునే ప్రతివాడూ మనుషులందరూ తన స్వంతం అనుకుంటాడు. వారిని శారీరకంగా, మానసికంగా లొంగదీసుకోవాలనుకుంటాడు. నగరం నాజూకు తనాన్ని నేర్పుతుంది. రకరకాల మనుషుల్ని తెస్తుంది.

నగరం నా స్వంతం అనుకునేవాళ్ళు ప్రతి చౌరస్తాలో వుంటారు.

వాళ్ళల్లో వాళ్ళు తగాదాలు పడుతుంటారు.

అవన్నీ నగరపు ప్రజలవే అనుకునేలా చేస్తారు.

వాళ్ళే రోడ్లకు విశ్రాంతినిస్తారు.

వారే ఏ తీగలమీదో పరస్పరం సంభాషించుకుంటారు.

వారే అమాంతం శాంతికాముకులవుతారు. ఒక్కసారిగా స్థంభించిన నగరం వొళ్ళు విరుచుకుంటుంది.

తిరిగి రోడ్లన్నీ కళకళలాడతాయి. ఏదో మూల ఎవడో ఒకడు ఉపన్యసిస్తాడు. అక్కడో.. ఇక్కడో దుప్పట్లు పంచుతారు.

చిరిగిపోయినవీ, పాతబడ్డవీ అయిన బట్టలు మనుషుల ప్రతిరూపంగా వీధుల్లోకి నడిచి వస్తాయి.

అవన్నీ గుట్టలుగా పోస్తారు.

మనుషులందరినీ వరసల్లో నిలబెడతారు.

అప్పుడు సమూహాల్తో కూడిన ప్రభువులు జనం శరీరాలమీద ఈ బట్టలు కప్పుతారు. ఇంకా అక్కడ గాయాలు మానవు. రక్తాలు ఆగవు. అయినా సరే శరీరం మీద ఏదో ఒకటి కప్పాలి. రక్తం రంగు ఆ బట్టలకు కొత్త రూపం ఇచ్చినా ఫర్వాలేదు.

భోరున ఏడుస్తునవారిని కసురుకుంటారు.

వారు దోసిళ్ళతో నవ్వులు తెచ్చి బలవంతంగా ముఖం మీద పూస్తారు.

ఆ నవ్వేవాడు మనిషి కాదు.

ఆ నవ్వు మనిషిది కాదు.

వాడు ఎవడికోసమో గుండెనుండి ఉబికివస్తున్న దుఃఖాన్ని నవ్వుగా మార్చుతున్నాడు.

తిరిగి సమూహాలు కదిలి వెళ్తాయి.

తర్వాత ఇంకోడు.

అటుపిమ్మట మరొకడు.

అందరూ నగరాల్ని స్వంతం చేసుకోవాలనుకున్నవారే. వారి నీడల్ని చూస్తే తమాషాగా ఉంటాయి.

వారి నీడలు మనుషులవి కావు.

మనుషులుగా వారెప్పుడో మరణించారు. ఇప్పుడు వారు ఎన్నయినా చెబుతారు.

నగరాలు జనానివి అని మాత్రం చెప్పరు.

ఏమో ఎవరు చూసారు.

ఈ జనమంతా ఒక్కసారిగా..

"ఈ నగరం ఎవరిది? వాడెవడు? వాడెందుకిది చేస్తున్నాడు? మనం ఎందుకిలా అవుతున్నాం?" అంటూ తమను తాము ప్రశ్నించుకుంటే, అప్పుడు రోడ్లు నిర్మానుష్యం కావు.

అవును మరి నగరం కొందరిది కాదు. నగరం అందరిదీనూ.

గంగాధర్ కారును ఏకాగ్రతతో నడుపుతున్నాడు.

రోడ్లెప్పుడూ వంటరివికావు.

అవి వెళ్ళి రోడ్లతోనే కలుస్తాయి. రోడ్లు చౌరస్తాలవుతాయి. అవి నాలుగు దిక్కులూ చూపిస్తాయి.

గంగాధర్ నడుపుతున్న కారు మెల్లగా ఆగిపోయింది.

ఒక్కసారిగా అందరూ ఉలిక్కిపడ్డారు. వారి కళ్ళముందు కనిపిస్తుందో దృశ్యం. చౌరస్తాలో ఎర్రటి టోపీలు, వారి చేతుల్లో తుపాకులు.

"కౌన్ హై" ఎవరో అరిచారు.

గంగాధర్ ముఖం కందగడ్డలా అయింది. అంతరంగం హెచ్చరిస్తోంది.

"ఆవేశాలకు ఇది సమయం కాదు"

"చూడండి.."

"ఏంటయ్యా చూసేది. బొక్కలో తోస్తాం"

"కాల్చి పారెయ్యాలి కొడుకుల్ని" ఎవరో అంటున్నారు

ఏంది ఇంతమంది బయలుదేరారు? ఎక్కడికి?"

"మే చెప్పేది కొంచెం వినండి. ప్లీజ్"

"ఏం చెబుతావ్"

"మా పెద్దనాన్న చచ్చిపోయారు"

"చచ్చిపోయాడా? ఏడ చచ్చిపోయాడు, ఎవరు చంపారు?" అరుస్తున్నాడు. చౌరస్తాలో ఉన్నవారందరూ అక్కడ గుమిగూడారు.

వాళ్ళు అద్దాలనుండి స్వప్నకేసి ఆబగా చూస్తున్నారు.

సాంబశివరావు మాట్లాడటంలేదు. అతనికి మాటలన్నీ వినిపిస్తున్నాయి. తన తొడలమీద తన తండ్రి తల ఉంది.

సులోచన కంగారుగా చూస్తోంది.

"ఇప్పుడేమవుతుందమ్మా" అనే ప్రశ్న సులోచన కంఠంలో సుడులు తిరుగుతోంది. అది బయటకు రావటంలేదు.

"ముందు శవం చూడండిరా. చంపారో.. చచ్చిపోయాడో"

ఎవరో వచ్చారు, డోర్ తెరిచారు.

"నువ్వు దిగుబే.. ఏంటీ దొరలాకూర్చున్నావ్"

మెల్లగా తలను క్రిందకు వాల్చి బయటకు వచ్చాడు.

"నీకు వేరే చెప్పాలా?" అరిచాడు.

బెదిరిపోతూ దిగింది సులోచన.

కారు వెనకాల భూషయ్యగారి శవం.

"ముసలాడే. ఎందుకు చచ్చిపోయాడు?"

"తెలియదు"

"ఎందుకు తెలియదు?"

రావ్ గంగాధర్‌కేసి చూశాడు.

తను వారిస్తున్నాడు.

సులోచన తన బిడ్డ కేసి, కొంతమంది కేసి మార్చి మార్చి చూస్తోంది.

"ఎక్కడికి తీసుకుపోతున్నారు"

"మా ఊరికి"

"ఎందుకు?"

"ఆయన్ని అక్కడ దహనం చెయ్యటానికి"

"ఇక్కడ చెయ్యరాదా"

"కావలసిన వారందరూ అక్కడే ఉన్నారు"

"మరిక్కడెందుకు పోయాడు"

ఎవరో నవ్వారు.

రావ్ గంగాధర్‌కేసి చూశాడు.

గంగాధర్‌కి ఈ పరిస్థితిని భరించటం చాలా కష్టంగా ఉంది. అయినా తప్పదు. తనకు తెలిసిన వారెవరూ కనపడటంలేదు.

ఒకతన్ని పక్కకు తీసుకు వెళ్ళాడు.

"చూడండి మేమేం బాధ్యతలేని వాళ్ళంకాదు. నాకు మీ డిపార్ట్‌మెంట్‌తో పరిచయాలున్నాయి. మీ డి.ఎస్.పిగారు నాకు తెలుసు. మేం ఎంత అవసర కాకపోతే ఈ రిస్క్ తీసుకుంటామో ఆలోచించండి."

"మీకు పాస్ ఉందా?"

"ఎలా ఉంటుంది? అసలు ఎప్పుడిచ్చారు? కొంతమందికి ఇంకా కర్ఫ్యూ గురించి తెలియదు. అయినా మీకు మేమలా కనిపిస్తున్నామా?"

"అందరూ అంతే. ఎవడు దొంగో, ఎవడు గూండానో ఎవరికి తెలుసుద్ది?"

"అయితే ఏమిటంటారు?"

"మీ డిక్కీ తెరవండి, చెక్‌చెయ్యాలి"

"కమాన్ రండి."

డిక్కీ తెరిచి అంతా సోదా చేశారు.

తిరిగి డిక్కీ మూశారు.

"ఇంక మేం వెళ్ళొచ్చా?"

లావాటి వ్యక్తి వచ్చి చెప్పాడు.

"ఏంటట్టా చూస్తారు? ఎట్టా చచ్చిపోయాడో తెలియదంట. పోస్ట్ మార్టమ్ చేయించాల. అప్పుడయితే తెలుసుద్ది."

"ఔ మల్ల" అన్నాడింకో యువ కానిస్టేబుల్.

గంగాధర్‌కింకా సహనం చూపించే మూడ్ ఉంది.

"ఇది చాలా దారుణం. మీకు తెలియదేమో మేం ప్రెస్‌కు చెందిన వాళ్ళం."

"ఏం ప్రెస్ భయ్"

"ఏదో ఒక ప్రెస్. అయినా మా తండ్రిని కోల్పోయి మేం ఏడుస్తున్నాం. ఈ ఊరినుండి ఎలా బయటపడటమా అని ఆరాటపడుతున్నాం. ఇలాంటప్పుడు మీరున్నదెందుకు? మాకు సహాయం చెయ్యటానికా? హింసించటానికా?"

"క్యా బే.. గడబిడ చేస్తున్నావ్" అంటూ లాఠీని గుండెలకి ఆనించాడు.

"నేనేం చెయ్యటంలేదు. మామాట వినమంటున్నాను" ఇంగ్లిష్‌లో చెప్పాడు. రావ్ ముందుకు రాబోయాడు.

"రావ్.. నువ్వెళ్ళి డాడీ దగ్గర కూర్చో నేను మాట్లాడి వస్తాను" అన్నాడు.

రావ్ మాట్లాడకుండా ముందుకు నడిచాడు.

"ఇప్పుడేం చేస్తారు?" అన్నాడు.

"ఏం చెయ్యం, ముందు స్టేషన్‌కయితే పద"

గంగాధర్ ఓ నిర్ణయానికొచ్చినట్లుగా

"సరే పదండి" అన్నాడు.

అతని తెగింపు చూశాక ఎవరూ ముందుకు కదల్లా. ఒకతను మాత్రం ముందుకు వచ్చి

"భాయ్ సాబ్" అంటూ పక్కకు పిలుచుకు వెళ్ళాడు.

"ఏమిటి?"

"గొడవలు దేనికి సాబ్"

"ఎవరయ్యా గొడవ చేసింది. ముందునుంచి మా మాట వినిపించుకోరేమిటి?"

"స్ట్రిక్ట్‌గా ఉండమని పైనుండి చంపేస్తున్నారు"

"అవును మరి ఉండాలి. అయితే మాలాంటివారిని ఇబ్బంది పెట్టడమా స్ట్రిక్ట్ అంటే."

"ఇబ్బంది ఎందుకు సాబ్."

"మరి స్టేషన్‌కి పదమంటే ఏంటి? పోస్ట్‌మార్టం చేయాలంటే అర్థం ఏమిటి? మీకు అనుమానం వస్తే కారంతా సోదా చేసుకోండి. అంతేగాని ఇలా చేయటం మీకేకాదు అసలు మనుషులు చెయ్యకూడదు"

"పోనీండి సార్. మీరే ఏదో ఒకటి చూడండి"

"ఏం చూడమంటావ్. నన్నేంచేయమంటావో చెప్పు."

"వాడంతే సాబ్. వాడికి డబ్బులు పడాలి. నిన్నటినుంచి రోడ్డుమీద మనిషి దొరకటంలా"

"ఆ ముక్క ముందే చెప్పొచ్చుగా"

"ఎట్టా సెబుతాం. అయ్యన్నీ మీకు తెలియాల" అంటూ నవ్వాడు. ఆ నవ్వు చూస్తుంటే చిరాకుగా ఉంది.

"ఏం కావాలో చెప్పు"

"చూస్తున్నారుగా చాలామంది ఉన్నాం. చాయ్ నీళ్ళు కూడా దొరకవు"

"రెండు వందలిస్తాను.. సరేనా?"

"అన్యాయం సార్. ఇంతమందున్నాం"

"అంటే మీ అందరికీ తలా పదివేలివ్వమంటావా?"

"ఏంటి సాబ్ జోకులేస్తారు?" అన్నాడు.

"మరేంటి నువ్వు చెప్పు

"ఇప్పుడు ఇది లేకపోతే దారిపొడుగునా డబ్బులు చల్లుకుపోరా సాబ్" గంగాధర్ అతని కళ్ళలోకి సూటిగా చూశాడు.

అతని ముఖంలో సిగ్గూ, అభిమానం, సంకోచంలాంటివేం కనిపించటంలేదు. మనుషులు ఇంతగా దిగజారుతారని తనకి తెలియదు. ముందున్న అసహ్యం తొలిగిపోయి వారి మీద జాలి కలిగింది.

"సరే ఓ పని చేస్తా మీ అందరికీ కలిపి వెయ్యిరూపాయలిస్తాను చాలా"

అతని కళ్ళు మిలమిలలాడాయి.

(కొనసాగింపు వచ్చే నెలలో)

Click here to share your comments